

พระเครื่องกับวัฒนธรรมไทย: การปรับตัวในบริบทสังคมร่วมสมัย

อุดม จันทิมา¹

พิชญนันต์ พงษ์ไพบูลย์²

รับบทความ 25 กันยายน 2567 แก้ไขบทความ 29 พฤศจิกายน 2567 ตอรับ 21 ธันวาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมของพระเครื่องในวัฒนธรรมไทยและการปรับตัวในบริบทสังคมร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิญญาณจากการใช้พระเครื่องในชีวิตประจำวัน ในการศึกษาได้สำรวจการเปลี่ยนแปลงในด้านการบูชาพระเครื่อง การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระเครื่อง และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการมีพระเครื่องเป็นเครื่องประดับจิตใจ บทความนี้แบ่งออกเป็นหกประเด็นหลัก ได้แก่ (1) บทบาทของพระเครื่องในสังคมไทยยุคปัจจุบัน (2) พระเครื่องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (3) พระเครื่องกับความเชื่อทางจิตวิญญาณในยุคดิจิทัล (4) การวิจารณ์พระเครื่องในแง่การเบี่ยงเบนจากหลักการพุทธศาสนา (5) พระเครื่องกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย และ (6) ข้อเสนอแนะทางในการรักษาคุณค่าและความหมายทางจิตวิญญาณของพระเครื่อง ผลการศึกษาพบว่าพระเครื่องไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือทางศาสนา แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์และการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน การศึกษาในครั้งนี้ช่วยให้เห็นภาพรวมของพระเครื่องในบริบทของสังคมไทย และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพระเครื่องในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นทางจิตวิญญาณและการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมร่วมสมัย

คำสำคัญ: พระเครื่อง, วัฒนธรรมไทย, การปรับตัว, จิตวิญญาณ, สังคมร่วมสมัย

¹ภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-mail: udom.chan@mcu.ac.th

²สาขารสอนภาษาอังกฤษเพื่อผู้พูดภาษาอื่น คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ E-mail:

pichayanand.po@northbkk.ac.th

Amulets and Thai Culture: Adaptation in Contexts of Contemporary Society

Udom Chantima¹

Pichayanand Pongpaibool²

Received 25 September 2024; revised 29 November 2024; accepted 21 December 2024

Abstract

This article aims to study the role of amulets in Thai culture and their adaptation within context of contemporary society, focusing on the economic, social, and spiritual impacts of amulet usage in daily life. The study explores the changes in amulet worship, the use of digital technology to disseminate knowledge about amulets, and the beliefs related to possessing amulets as spiritual dependence. The article is divided into six main topics: (1) The role of amulets in modern Thai society, (2) Amulets and changes in the economy and society, (3) Amulets and spiritual beliefs in the digital age, (4) Critique of amulets regarding deviations from Buddhist principles, (5) Amulets and the enhancement of Thai cultural identity, and (6) Suggestions for preserving the spiritual values and meanings of amulets. The findings indicate that amulets are not only religious tools but also play a crucial role in creating identity and connecting with Thai culture in the present age. This study provides an overview of amulets in the context of Thai society and highlights their significance in enhancing spiritual confidence and linking with existing cultural elements in contemporary society.

Keywords: Amulets, Thai Culture, Adaptation, Spirituality, Contemporary Society

¹ Department of Buddhist Studies, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand. E-mail: udom.chan@mcu.ac.th

² Teaching English to Speakers of Other Languages Program, Faculty of Liberal Art, North Bangkok University, Thailand. E-mail: pichayanand.po@northbkk.ac.th

บทนำ

พระเครื่องเป็นวัตถุที่สะท้อนถึงความเชื่อและศรัทธาที่ลึกซึ้งในสังคมไทย ตั้งแต่ยุคสมัยโบราณ ความนิยมในการสร้างและบูชาพระเครื่องมีรากฐานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมและการเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ หลักฐานทางโบราณคดี เช่น การขุดค้นพระพิมพ์ในแหล่งโบราณสถานทั่วประเทศไทย อาทิ พระพิมพ์ดินเผาจากกรุวัดมหาธาตุสุโขทัย และพระเครื่องในยุคทวารวดี สะท้อนให้เห็นถึงการใช้พระเครื่องในฐานะเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชน ในอดีตพระเครื่องไม่ได้มีเพียงมิติทางจิตวิญญาณ แต่ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการแสดงพลังของรัฐและศาสนา การค้นพบพระพิมพ์ที่มีรูปเคารพของพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ หรืออักษراجารักสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา สื่อถึงความพยายามในการปลูกฝังและเผยแผ่หลักธรรมอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบันทำให้พระเครื่องก้าวข้ามจากวัตถุมงคลทางจิตวิญญาณ ไปสู่เครื่องรางที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ส่วนบุคคล และกลายเป็นสินค้าที่มีมูลค่าในตลาด การปรับตัวของพระเครื่องในบริบทสังคมร่วมสมัย รวมถึงบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย และการประมูลออนไลน์ ได้สร้างความเข้าใจใหม่ที่หลากหลายเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของพระเครื่องในสังคม

นอกจากนี้ พระเครื่องยังเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในวัฒนธรรมไทย ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นวัตถุทางศาสนาที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวไทยตลอดหลายศตวรรษที่ผ่านมา พระเครื่องถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ส่งเสริมความมั่นใจในการดำเนินชีวิต และเป็นเครื่องหมายแห่งศรัทธาที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างศาสนาพุทธกับชีวิตประจำวันของคนไทย ด้วยเหตุนี้ พระเครื่องจึงเป็นมากกว่าเครื่องรางนำโชคหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ป้องกันภัย ทั้งยังมีบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมที่หล่อหลอมจิตใจของผู้คน ในยุคปัจจุบัน บทบาทของพระเครื่องมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงในสังคม พระเครื่องไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเพียงวัตถุทางศาสนาแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่ยังคงกลายเป็นสินค้าเชิงเศรษฐกิจที่มีการซื้อขายกันอย่างแพร่หลาย

ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลและตลาดพระเครื่องที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมพระเครื่อง จึงไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในวัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อีกต่อไป แต่ยังมีการเผยแพร่และการศึกษา ในสื่อออนไลน์ ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่เข้าถึงและมีส่วนร่วมกับพระเครื่องในลักษณะที่ต่างไป จากคนรุ่นก่อน การเปลี่ยนแปลงนี้นำไปสู่คำถามสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของพระเครื่อง ในสังคมไทยร่วมสมัย เป็นต้นว่าพระเครื่องยังคงเป็นเครื่องมือทางจิตวิญญาณที่เชื่อมโยงกับ พุทธศาสนาหรือไม่? หรือพระเครื่องได้กลายเป็นวัตถุที่มีคุณค่าเชิงพาณิชย์มากกว่าคุณค่า ทางศาสนา? และการใช้เทคโนโลยีและการค้าในบริบทของพระเครื่องยังสร้างความกังวล ในเรื่องของการบิดเบือนหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้คนเข้าใจผิดเกี่ยวกับ บทบาทที่แท้จริงของพระเครื่องในทางปฏิบัติธรรม ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมการบูชา พระเครื่องยังคงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชาวไทย ความเชื่อในอำนาจ ของพระเครื่องในการปกป้องคุ้มครอง หรือเสริมดวงชะตา ยังคงมีอยู่ในหลายกลุ่มคน ตั้งแต่ นักธุรกิจไปจนถึงผู้ใช้แรงงาน แม้กระทั่งในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีการใช้ชีวิตอย่างสมัยใหม่ แต่ก็ ยังคงมีความเชื่อในพลังของพระเครื่องในรูปแบบต่าง ๆ

บทความนี้ผู้เขียนต้องการตอบคำถามและวิเคราะห์บทบาทของพระเครื่อง ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของเทคโนโลยี และเศรษฐกิจ การศึกษาในเรื่องนี้จะช่วยให้เราเข้าใจถึงความหมายที่เปลี่ยนไปของ พระเครื่อง และประเมินผลกระทบที่มีต่อวัฒนธรรมและสังคมไทยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระเครื่องในสังคมร่วมสมัยยังมีความสำคัญ ในการเสนอแนวทางในการรักษาคุณค่าทางจิตวิญญาณของพระเครื่อง รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมและการใช้พระเครื่องในฐานะเครื่องมือ ทางศาสนา บทความนี้จึงตั้งใจที่จะนำเสนอการวิเคราะห์ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติทาง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และศาสนา เพื่อให้เห็นถึงความซับซ้อนและความหลากหลาย ของบทบาทที่พระเครื่องมีต่อชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่ในฐานะสิ่งที่สืบทอดมา จากอดีต แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ที่มีชีวิตและปรับตัวตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป บทความนี้จะเป็นการสำรวจถึงความเชื่อที่ยังคงหล่อหลอมจิตใจคนไทย และวิเคราะห์ถึง แนวทางการอนุรักษ์คุณค่าแท้จริงของพระเครื่องให้คงอยู่ในสังคมอย่างสมดุล

ค่านิยมของพระเครื่องในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

พระเครื่องมีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมไทย ไม่เพียงแต่เป็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์ที่มีไว้ป้องกันภัย แต่ยังทำหน้าที่เสริมสร้างความเชื่อมั่นและยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับผู้บูชาอย่างต่อเนื่อง พระเครื่องยังคงเชื่อมโยงกับการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันของชาวไทย โดยเฉพาะผ่านความเชื่อในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น หลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) ที่สะท้อนผ่านการใช้พระเครื่องเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ส่งเสริมความตั้งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่หรือแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน พระเครื่องมีบทบาทในการช่วยให้ผู้คนสามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ซึ่งอาจจำแนกอธิบายบทบาทของพระเครื่องได้ดังนี้

(1) **พระเครื่องในฐานะเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ:** การสวมใส่พระเครื่องช่วยให้ผู้บูชามีความรู้สึกมั่นใจและสงบใจยิ่งขึ้นเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายในชีวิตประจำวัน สุรินทร์ เจริญชัย ระบุว่า คนไทยที่บูชาพระเครื่องเชื่อว่าพระเครื่องมีพลังปกป้องพวกเขาจากภัยอันตรายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติ ความเชื่อนี้ทำให้ผู้สวมใส่รู้สึกได้รับการปกป้องในเชิงจิตวิทยา (สุรินทร์ เจริญชัย 2555: 45-46) พระเครื่องไม่เพียงแต่มีอิทธิพลในด้านศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการย้ำเตือนให้ผู้บูชาตระหนักถึงการทำความดีตามคำสอนทางศาสนา พงศ์พันธุ์ รัตนกุล กล่าวถึงพระเครื่องว่าเป็นสิ่งที่ช่วยย้ำเตือนให้ผู้บูชาระลึกถึงคุณธรรมและการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน (พงศ์พันธุ์ รัตนกุล 2560: 67-68)

(2) **ในแง่ของการเสริมสร้างความเชื่อมั่น:** พระเครื่องเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนา พระเครื่องที่ได้รับการปลุกเสกโดยพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมสูง เนื่องจากผู้คนเชื่อว่าพระเครื่องเหล่านี้ได้รับพลังจากการปฏิบัติธรรมที่เคร่งครัดของพระสงฆ์ สุรินทร์ เจริญชัย อธิบายว่าความนิยมของพระเครื่องในสังคมไทยไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของความศรัทธาในพระพุทธศาสนา แต่ยังมีผลกระทบต่อการเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บูชาในแง่จิตวิทยาอีกด้วย (สุรินทร์ เจริญชัย 2555: 45-46) นอกจากนี้ Donald K. Swearer นักวิชาการด้านพุทธศาสนาศึกษาจากตะวันตก ยังได้วิเคราะห์บทบาทของพระเครื่องในฐานะสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา

โดย Swearer ระบุว่าพระเครื่องทำหน้าที่เป็นสื่อที่สะท้อนถึงการปฏิบัติทางจิตวิญญาณของพุทธศาสนิกชน และแสดงถึงการยึดมั่นในศีลธรรมและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า (Swearer, Donald K. 2010: 93)

(3) พระเครื่องในชีวิตประจำวันของชาวไทย: พระเครื่องยังคงมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของชาวไทย แม้จะอยู่ในยุคที่เทคโนโลยีและเศรษฐกิจมีบทบาทเพิ่มขึ้นก็ตาม การบูชาพระเครื่องยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่ต้องการเสริมสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิต สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รายงานว่าคนไทยกว่า 70% ยังคงสวมใส่พระเครื่องในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเสริมสร้างความมั่นใจ (สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2562: 89) ในสังคมปัจจุบัน พระเครื่องยังคงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง ไม่เพียงแต่ในหมู่ประชาชนทั่วไปเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อกลุ่มคนที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงสูงในชีวิตประจำวัน เช่น นักธุรกิจและผู้ประกอบอาชีพเสี่ยง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ความเชื่อในพระเครื่องยังคงอยู่ในสังคมไทย

กล่าวโดยสรุปพระเครื่องยังคงมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยยุคปัจจุบันในการเสริมสร้างความเชื่อมั่น ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเชื่อมโยงกับศาสนาพุทธ แม้จะอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่พัฒนา พระเครื่องยังคงเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธาและการปฏิบัติธรรมที่ยังคงอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวไทย

พระเครื่องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

พระเครื่องเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยมาอย่างยาวนาน แต่ในยุคปัจจุบันพระเครื่องไม่ได้เป็นเพียงแค่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น พระเครื่องยังมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจไทยและเป็นปัจจัยที่สร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย ผลกระทบของพระเครื่องในแง่เศรษฐกิจและสังคมสะท้อนถึงบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และได้กลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีมูลค่าในทางเศรษฐกิจ รวมถึงมีอิทธิพลต่อความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวไทย

1) พระเครื่องในฐานะกลไกกระตุ้นเศรษฐกิจ: หนึ่งในบทบาทที่สำคัญของพระเครื่องในเศรษฐกิจไทยคือการเป็นสินค้าที่มีมูลค่าทางการตลาด ซึ่งตลาดพระเครื่องเติบโตอย่างมากในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ระบุว่าในปี 2562 ตลาดพระเครื่องมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงถึงกว่า 10,000 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการที่สูงในการซื้อขายแลกเปลี่ยนพระเครื่อง (สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2562: 94) พระเครื่องบางองค์ที่หายากหรือมีชื่อเสียงจากพระเกจิอาจารย์ที่ปลุกเสก ก็ยิ่งทำให้ราคาของพระเครื่องเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก โดยมีการประมูลพระเครื่องที่มีราคาหลักแสนถึงหลักล้านบาทตามงานแสดงพระเครื่องและการประมูลต่าง ๆ นอกจากนี้ ตลาดพระเครื่องยังเป็นศูนย์กลางของการกระจายรายได้ให้กับชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการจัดงานแสดงพระเครื่องใหญ่ ๆ เช่น ที่ท้องสนามหลวง กรุงเทพมหานคร หรือตลาดพระเครื่องตามวัดต่าง ๆ การค้าขายพระเครื่องไม่เพียงแต่เป็นการซื้อขายวัตถุมงคลเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการจัดงานพิธีกรรมทางศาสนาอีกด้วย พงศ์พันธุ์ รัตนกุล ชี้ให้เห็นว่าการจัดงานมหกรรมพระเครื่องตามวัดใหญ่ ๆ ทั่วประเทศไทย เช่น วัดพระธาตุพนม ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น (พงศ์พันธุ์ รัตนกุล 2563: 102) พระเครื่องยังมีบทบาทในภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยววัดที่มีชื่อเสียง การบูชาพระเครื่องที่ได้รับการปลุกเสกจากวัดที่มีชื่อเสียง เช่น วัดพระแก้ว หรือวัดระฆังโฆสิตาราม ทำให้วัดเหล่านี้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาเยี่ยมชม Donald K. Swearer นักวิชาการจากตะวันตกได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระเครื่องในวัฒนธรรมไทย และชี้ให้เห็นว่า การบูชาพระเครื่องมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยววัดและการจัดงานพิธีกรรมทางศาสนา โดยทำให้วัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และน่าสนใจต่อผู้มาเยือน (Swearer, Donald K. 2010: 94)

2) พระเครื่องกับผลกระทบทางสังคม: พระเครื่องไม่ได้มีผลเฉพาะด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อสังคมในแง่ของความเชื่อและวัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญ ความเชื่อในพลังศักดิ์สิทธิ์ของพระเครื่องที่สามารถปกป้องคุ้มครองผู้สวมใส่จากภัยอันตรายต่าง ๆ ยังคงมีอิทธิพลอย่างมากในสังคมไทย สุรินทร์ เจริญชัย อธิบายว่าผู้คนในสังคมไทย

เชื่อว่าพระเครื่องมีอำนาจในการป้องกันภัยอันตรายและช่วยให้ผ่านพ้นจากสถานการณ์ที่ยากลำบากได้ (สุรินทร์ เจริญชัย 2555: 48) ความเชื่อในอำนาจปาฏิหาริย์ของพระเครื่องยังเป็นที่แพร่หลายในหมู่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้า แม่ค้า หรือแม้แต่บุคคลในวงการต่าง ๆ เช่น นักธุรกิจหรือนักการเมือง พระเครื่องกลายเป็นสิ่งที่แสดงถึงศรัทธาและการเชื่อมั่นในอำนาจที่อยู่นอกเหนือจากเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ผลกระทบทางสังคมของพระเครื่องยังแสดงออกมาในรูปแบบของการผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนากับความเชื่อพื้นบ้าน เช่น ความเชื่อว่าพระเครื่องจะช่วยส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองในอาชีพการงาน หรือปกป้องคุ้มครองจากภัยพิบัติต่าง ๆ พระเครื่องจึงกลายเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสถานะทางสังคม สุรินทร์ เจริญชัย เสนอว่าการบูชาพระเครื่องในยุคปัจจุบันไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงศรัทธาในพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการแสวงหาสถานะทางสังคมและการยกระดับตนเองในสายตาผู้อื่นอีกด้วย (สุรินทร์ เจริญชัย 2555: 49-50) ในแง่ของผลกระทบทางสังคม พระเครื่องยังมีบทบาทในการรวมตัวของชุมชนทางศาสนาและกลุ่มคนที่มีความเชื่อเดียวกัน การจัดงานมหกรรมพระเครื่องหรือการจัดพิธีบูชาพระเครื่องเป็นการสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงในสังคมที่ยึดมั่นในศาสนา พงศ์พันธุ์ รัตนกุล ระบุว่าพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระเครื่อง เช่น การปลุกเสกหรือการบูชาพระเครื่องที่มีชื่อเสียง เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้คนจากชุมชนต่าง ๆ มาพบปะและแสดงออกถึงความศรัทธาร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การแพร่หลายของตลาดพระเครื่องก็มีด้านที่ต้องพิจารณาในแง่ของการบิดเบือนความหมายของพระเครื่องในสายตาของคนบางกลุ่ม โดยเฉพาะการที่พระเครื่องบางครั้งถูกมองเป็นเพียงวัตถุที่มีมูลค่าในเชิงพาณิชย์มากกว่าการเป็นเครื่องมือทางจิตวิญญาณ พระเครื่องจึงกลายเป็นสินค้าที่มีการซื้อขายและสะสมเพื่อการเก็งกำไรมากขึ้นเรื่อย ๆ พงศ์พันธุ์ รัตนกุล ชี้ให้เห็นว่าการซื้อขายพระเครื่องในตลาดพระที่ขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้บางคนมองว่าพระเครื่องไม่ใช่เครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ แต่เป็นวัตถุที่มีไว้เพื่อเก็งกำไรและสร้างรายได้ (พงศ์พันธุ์ รัตนกุล 2560: 92) กล่าวได้ว่าพระเครื่องมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ในยุคปัจจุบัน การขยายตัวของตลาดพระเครื่องและการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวทางศาสนา ทำให้พระเครื่องเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจไทยที่มีมูลค่าสูง นอกจากนี้ พระเครื่อง

ยังมีผลกระทบทางสังคมอย่างลึกซึ้ง โดยเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสะท้อนถึงความเชื่อที่ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย

พระเครื่องกับความเชื่อทางจิตวิญญาณในยุคดิจิทัล

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในทุกภาคส่วนของสังคม โดยความเปลี่ยนแปลงนี้ได้เข้ามาสู่โลกของพระเครื่องเช่นกัน เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดีย และแอปพลิเคชันมือถือ ไม่เพียงแต่สร้างแพลตฟอร์มในการเผยแพร่ความรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพระเครื่องเท่านั้น แต่ยังทำให้เกิดการประมูลออนไลน์ การซื้อขายสะดวกยิ่งขึ้น และการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนความนิยมเกี่ยวกับพระเครื่องทั่วโลก ความเชื่อทางจิตวิญญาณที่ผูกพันกับพระเครื่องก็ได้รับการปรับตัวให้เข้ากับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งทำให้พระเครื่องยังคงมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยและขยายอิทธิพลไปทั่วโลก

1) โซเชียลมีเดียกับการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระเครื่อง: ในยุคดิจิทัล

โซเชียลมีเดียกลายเป็นช่องทางหลักในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระเครื่อง ไม่ว่าจะเป็นผ่าน Facebook, YouTube, หรือ Instagram ผู้คนที่สนใจในพระเครื่องสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและสะดวก ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความหมาย และคุณค่าทางจิตวิญญาณของพระเครื่องแต่ละประเภท การสื่อสารนี้ทำให้เกิดการรับรู้ในวงกว้าง ไม่จำกัดอยู่เพียงแค่คนในชุมชนท้องถิ่นเหมือนในอดีต นอกจากนี้ โซเชียลมีเดียยังเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแพร่การปลุกเสกพระเครื่อง โดยในช่วงที่มีพิธีกรรมปลุกเสก พระเกจิหรือวัดที่มีชื่อเสียงมักจะถ่ายทอดสดผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น YouTube Live หรือ Facebook Live เพื่อให้ผู้ที่ไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่จริงได้มีโอกาสเข้าร่วมในพิธีกรรมทางจิตวิญญาณนี้ จากข้อมูลของ ศุภชัย ศรีประเสริฐ การใช้โซเชียลมีเดียในการเผยแพร่พิธีปลุกเสกพระเครื่องช่วยสร้างความใกล้ชิดระหว่างวัดและผู้ศรัทธาในพื้นที่ห่างไกล และยังเพิ่มจำนวนผู้ติดตามและผู้เข้าร่วมพิธีกรรมมากขึ้น (ศุภชัย ศรีประเสริฐ 2563: 65)

2) การประมูลพระเครื่องออนไลน์: อีกหนึ่งแง่มุมที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามา

มีบทบาทสำคัญ คือการประมูลและซื้อขายพระเครื่องผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นผล

มาจากการเติบโตของตลาดพระเครื่องออนไลน์ ทั้งเว็บไซต์ประมูลพระเครื่อง หรือ แอปพลิเคชันที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับการซื้อขายพระเครื่อง การประมูลออนไลน์ ช่วยลดข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ ทำให้ผู้สนใจสามารถเข้าร่วมการประมูลจากที่ใดก็ได้ในโลก การประมูลออนไลน์มักมีการจัดเป็นงานใหญ่ มีการนำเสนอพระเครื่องที่หายากหรือมีชื่อเสียงเพื่อการประมูล ผู้ขายมักจะให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับพระเครื่อง รวมถึงหลักฐานการปลุกเสกและภาพถ่ายที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ซื้อที่มีข้อมูลที่เพียงพอก่อนการประมูล ภาณุวัฒน์ ศรีโสภณ ชี้ให้เห็นว่าการประมูลพระเครื่องออนไลน์เพิ่มความโปร่งใส ในกระบวนการซื้อขาย เนื่องจากการแสดงข้อมูลให้เห็นอย่างชัดเจน และช่วยให้ผู้ซื้อ สามารถเปรียบเทียบราคาจากหลายแหล่งได้อย่างรวดเร็ว (ภาณุวัฒน์ ศรีโสภณ 2564: 32) การประมูลออนไลน์ยังมีผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างมาก เนื่องจากตลาดพระเครื่องออนไลน์สามารถขยายตัวได้รวดเร็ว ทำให้มูลค่าการซื้อขายพระเครื่องเพิ่มสูงขึ้น เว็บไซต์ และแพลตฟอร์มที่มีชื่อเสียงเช่น “เว็บพระ” หรือ “G-Pra” มีการประมูลพระเครื่องกันอย่างต่อเนื่อง และมีผู้เข้าร่วมจากทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ การขยายตัวของ ตลาดพระเครื่องในลักษณะนี้ยังส่งผลให้เกิดการเติบโตในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การให้บริการตรวจสอบพระเครื่อง และการให้บริการประเมินราคา Jonathan A. Pattenden ได้ศึกษาผลกระทบของการเติบโตของตลาดพระเครื่องออนไลน์ และพบว่า การประมูลพระเครื่องออนไลน์ไม่ได้เพียงแค่สร้างความสะดวกสบาย แต่ยังช่วยให้ผู้คน ทั่วโลกสามารถเข้าถึงพระเครื่องได้มากขึ้น (Pattenden, Jonathan A. 2021: 82)

3) การเชื่อมโยงชุมชนพระเครื่องทั่วโลก: เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เพียงแค่ทำให้ การเผยแพร่และการประมูลพระเครื่องสะดวกขึ้น แต่ยังช่วยสร้างชุมชนออนไลน์ที่เชื่อมโยง ผู้ที่สนใจพระเครื่องจากทั่วโลก ชุมชนออนไลน์เหล่านี้มักมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ รวมถึงการแชร์ภาพและเรื่องราวเกี่ยวกับพระเครื่องที่สะสมอยู่ การเชื่อมโยงนี้สร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนใหญ่ที่มีความเชื่อเหมือนกัน และสร้าง แรงสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสนใจพระเครื่องมากขึ้น สมชาย วรสิทธิชัย อธิบายว่า ชุมชนพระเครื่องออนไลน์ช่วยส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับพระเครื่องที่มากกว่าการเป็นวัตถุ ที่มีมูลค่า แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณระหว่างบุคคล

กับพุทธศาสนา (สมชาย วรสิทธิชัย 2562: 54) การเชื่อมโยงชุมชนพระเครื่องผ่านช่องทางออนไลน์ยังช่วยเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างคนไทยและชาวต่างชาติที่สนใจในพระเครื่อง การเผยแพร่บทความและวิดีโอที่อธิบายความหมายและความเชื่อเกี่ยวกับพระเครื่องในภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษหรือภาษาจีนทำให้ชาวต่างชาติสามารถเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องได้ง่ายขึ้น Donald K. Swearer นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในด้านพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย อธิบายว่าการขยายตัวของชุมชนพระเครื่องออนไลน์ในระดับสากลเป็นสัญญาณที่ดีชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพระเครื่องในฐานะสะพานเชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมต่างชาติ (Swearer, Donald K. 2022: 45)

4) พระเครื่องในยุคของแอปพลิเคชัน: แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับพระเครื่องเริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในยุคดิจิทัล แอปพลิเคชันเหล่านี้ให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับพระเครื่อง การตรวจสอบความแท้ของพระเครื่อง และการแสดงผลประเมินราคา นอกจากนี้ ยังมีแอปพลิเคชันที่ใช้ในการดูดวงหรือเสี่ยงทายจากพระเครื่องที่ผู้ใช้งานมีอยู่ ภาณุวัฒน์ ศรีโสภณ ระบุว่าแอปพลิเคชันเหล่านี้ช่วยให้ผู้ใช้สามารถตรวจสอบและประเมินพระเครื่องได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญแบบดั้งเดิม (ภาณุวัฒน์ ศรีโสภณ 2564: 41) ในทำนองเดียวกัน Pattenden ชี้ให้เห็นว่าแอปพลิเคชันเหล่านี้ยังสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ใช้งานและชุมชนพระเครื่องทั่วโลกได้อีกด้วย แอปพลิเคชันที่ทันสมัยบางส่วนยังมีฟังก์ชันการถ่ายทอดสดการปลุกเสกพระเครื่อง ทำให้ผู้ใช้สามารถร่วมพิธีกรรมทางจิตวิญญาณผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Pattenden, Jonathan A. 2021: 89)

การวิจารณ์พระเครื่องในแง่การเบี่ยงเบนจากหลักการพระพุทธศาสนา

พระเครื่องในสังคมไทยได้ถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวางในแง่ของการบิดเบือนและเบี่ยงเบนจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า การสะสมและใช้พระเครื่องอาจส่งเสริมความหลงเชื่อในสิ่งลึกลับและการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกินความจำเป็น ซึ่งขัดแย้งกับหลักการของพระพุทธศาสนาเถรวาทที่เน้นการเข้าใจและปฏิบัติธรรมมากกว่าการพึ่งพิงวัตถุภายนอก ความขัดแย้งเหล่านี้จึงก่อให้เกิดการ

ตั้งคำถามถึงความถูกต้องและเหมาะสมของการใช้พระเครื่องในพระพุทธศาสนา โดยนักวิชาการและพระสงฆ์หลายท่านได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนดังนี้

1) **การบิดเบือนความหมายทางจิตวิญญาณของพระพุทธศาสนา:** หนึ่งในประเด็นที่มีการวิจารณ์อย่างหนักคือการที่พระเครื่องกลายเป็นเครื่องรางที่ผู้คนใช้เพื่อหวังพึ่งพิงโชคลาภและการปกป้องจากอันตราย ซึ่งสวนทางกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เน้นการพึ่งพาตนเองและการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลส วิชัย รัตนชัย (2562: 145) กล่าวว่า การใช้พระเครื่องในลักษณะนี้อาจทำให้ผู้คนเข้าใจผิดว่าการบูชาวัตถุธาตุสามารถนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาการปฏิบัติธรรมที่แท้จริง ซึ่งเป็นการบิดเบือนจากเป้าหมายหลักของพุทธศาสนา การบิดเบือนนี้ยังส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ศรัทธาที่เน้นการสะสมพระเครื่องเพื่อแสวงหาบุญบารมีแทนที่จะเน้นการปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง

2) **การพึ่งพิงวัตถุมงคลแทนการปฏิบัติธรรม:** การพึ่งพาวัตถุธาตุภายนอก เช่น พระเครื่อง ถูกมองว่าเป็นการเบี่ยงเบนจากแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง โสภณ ธรรมกุล (2563: 65) ระบุว่า การพึ่งพิงวัตถุมงคลแทนการพัฒนาจิตใจและการปฏิบัติธรรมมุ่งเน้นที่การฝึกสมาธิและสติรู้ตัวในทุกขณะ การพึ่งพาพระเครื่องหรือวัตถุมงคลทำให้ขาดโอกาสในการบรรลุธรรม การใช้พระเครื่องยังมีความเชื่อที่ว่าพระเครื่องสามารถช่วยปกป้องผู้สวมใส่จากอันตรายและเสริมสร้างโชคลาภ ซึ่งสิ่งนี้อาจนำไปสู่ความเชื่อที่ผิดและห่างจากหลักธรรมพุทธศาสนาอย่างแท้จริง การใช้พระเครื่องในสังคมไทยยังมีความเชื่อที่ว่าพระเครื่องสามารถช่วยปกป้องผู้สวมใส่จากอันตรายและเสริมสร้างโชคลาภ สิ่งนี้อาจสร้างความเชื่อผิด ๆ ว่าพุทธศาสนามีลักษณะของลัทธิที่เน้นการพึ่งพิงวัตถุเพื่อความสำเร็จในชีวิตทางโลก แทนที่จะเน้นการปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสและการเข้าถึงนิพพาน โสภณ ธรรมกุล ระบุว่า การใช้พระเครื่องในลักษณะนี้เป็นการบิดเบือนจากหลักการดั้งเดิมของพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีสติและสำนึกที่ชัดเจนในทุกขณะ (โสภณ ธรรมกุล 2563: 65)

3) ความขัดแย้งในเชิงพุทธปรัชญา: อีกหนึ่งประเด็นที่มีการวิจารณ์คือ ความขัดแย้งในเชิงปรัชญาพุทธศาสนา การที่พระเครื่องถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นและโชคลาภอาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดในแนวทางการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนาในสังคมไทย พุทธศาสนาสอนให้บุคคลพึ่งพาตนเองในการสร้างความสุขและการพ้นทุกข์ แต่การพึ่งพิงพระเครื่องอาจสร้างความเชื่อที่ว่าความสำเร็จในชีวิตสามารถบรรลุได้ผ่านการบูชาวัตถุมงคลดีสิทธ์เท่านั้น Swearer วิเคราะห์ว่าพระเครื่องในสังคมไทยได้ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตทางโลก แต่การพึ่งพิงเช่นนี้ขัดแย้งกับแนวทางการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา (Swearer, Donald K. 2022: 103) นอกจากนี้ ยังมีการวิจารณ์ว่าการพึ่งพาพระเครื่องอาจทำให้ผู้ปฏิบัติธรรมลืมถึงสำคัญของการปฏิบัติที่แท้จริง โดยเฉพาะการฝึกสมาธิและวิปัสสนาเพื่อการเข้าถึงปัญญาและความหลุดพ้นจากกิเลส พระเครื่องเป็นเพียงสัญลักษณ์ของการระลึกถึงพระพุทธเจ้า ไม่ใช่เครื่องมือที่สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตทางโลกหรือทำให้บุคคลหลุดพ้นจากความทุกข์ได้อย่างแท้จริง กล่าวได้ว่าการวิจารณ์พระเครื่องในแง่ของการเบี่ยงเบนจากหลักการพุทธศาสนามีหลายแง่มุมที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการใช้พระเครื่องเพื่อพึ่งพิงโชคลาภและการปกป้องจากอันตราย ซึ่งเป็นการขัดแย้งกับหลักการของพุทธศาสนาที่เน้นการปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้น นอกจากนี้ การพึ่งพาพระเครื่องแทนการฝึกฝนจิตใจและการพัฒนาปัญญาอาจสร้างความเข้าใจผิดในแนวทางของการปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนา พระเครื่องที่เคยเป็นเพียงสัญลักษณ์แห่งการระลึกถึงพระพุทธเจ้า กลักลับกลายเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบัน

พระเครื่องกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย

พระเครื่องมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีมุมมองและความสัมพันธ์กับพระเครื่องที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อน พระเครื่องไม่เพียงแต่เป็นวัตถุที่ใช้ในการบูชาเท่านั้น แต่ยังมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างบุคคลและศาสนา รวมถึงการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย

1) การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม: พระเครื่องได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรักภูมิใจในรากเหง้าของวัฒนธรรมและศาสนา สัญลักษณ์ทางศาสนานี้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นตัวแทนของความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทย พิเชฐ สมบัติ อธิบายว่าพระเครื่องสามารถช่วยในการสร้างอัตลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติธรรมและความศรัทธาของคนไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและศาสนา (พิเชฐ สมบัติ 2561: 150) การศึกษาเกี่ยวกับพระเครื่องในกลุ่มคนรุ่นใหม่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ของพวกเขา โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างรวดเร็ว พระเครื่องกลายเป็นสื่อกลางที่ช่วยเชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับประเพณีและวัฒนธรรมไทย โดยมีการสร้างความสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดียและการแบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระเครื่องในชีวิตประจำวัน (เสาวลักษณ์ สาโรจน์ 2562: 92)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นใหม่กับพระเครื่อง: ความสัมพันธ์ของคนรุ่นใหม่กับพระเครื่องนั้นถูกกำหนดโดยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ในขณะที่คนรุ่นก่อนมีความเชื่อมั่นในพลังของพระเครื่องในการช่วยเหลือและปกป้องคนที่บูชา แต่คนรุ่นใหม่มักมองพระเครื่องในแง่ของการสร้างความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ที่ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับความเชื่อในอำนาจลึลับ พระเครื่องกลายเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และเป็นเครื่องหมายแห่งความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และประเพณีของชาติ พระเครื่องแสดงถึงความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และประเพณีของชาติผ่านการสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับช่วงเวลาและเหตุการณ์สำคัญในสังคมไทย ตัวอย่างเช่น พระเครื่องในสมัยสุโขทัยมักมีลวดลายและรูปทรงที่สะท้อนถึงอิทธิพลทางศิลปกรรมของยุคนั้น ในขณะที่พระเครื่องสมัยรัตนโกสินทร์มักสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น การสถาปนาวัดหรือการเฉลิมพระชนมพรรษา นอกจากนี้ กระบวนการสร้างพระเครื่องยังเชื่อมโยงกับประเพณีของการอุปสมบท การหล่อพระในงานบุญ หรือการแจกพระเครื่องในงานพิธีสำคัญต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนถึงการหลอมรวมความศรัทธาเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น การกระทำเหล่านี้ไม่เพียงเชื่อมโยงพระเครื่องกับรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ แต่ยังส่งต่อคุณค่าทางจิตวิญญาณจากรุ่นสู่รุ่นอีกด้วย

การศึกษาที่เกี่ยวกับความคิดของคนรุ่นใหม่แสดงให้เห็นว่า พวกเขามักเลือกพระเครื่องที่มีการออกแบบและเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจในศิลปะและวัฒนธรรมที่มีความเป็นสากลมากขึ้น ทวีชัย นิลสุวรรณ พบว่าคนรุ่นใหม่มักหันไปหาพระเครื่องที่มีความหมายหรือความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเอง มากกว่าที่จะยึดติดกับความเชื่อทางศาสนาแบบดั้งเดิม (ทวีชัย นิลสุวรรณ 2563: 45)

3) พระเครื่องกับการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน: พระเครื่องยังมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน การรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับพระเครื่องช่วยสร้างเครือข่ายทางสังคมที่แข็งแกร่งและช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ชูติพนธ์ วรอำไพ อธิบายว่าพระเครื่องสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงคนในชุมชนที่มีความสนใจเดียวกัน ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและวัฒนธรรม (ชูติพนธ์ วรอำไพ, 2564: 78) ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน การสื่อสารเกี่ยวกับพระเครื่องได้กลายเป็นเรื่องง่ายขึ้นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กและอินสตาแกรม ซึ่งช่วยให้ผู้คนสามารถแชร์ประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว สิ่งนี้ไม่เพียงแต่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มคนที่มีความสนใจเดียวกัน แต่ยังทำให้พระเครื่องกลายเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายใหม่ในวัฒนธรรมไทย

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระเครื่องในบริบทของวัฒนธรรมไทย ช่วยเปิดมุมมองใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาและความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งส่งผลสำคัญต่อการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ความสำคัญของพระเครื่องไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในฐานะวัตถุมงคลที่ใช้ในการบูชา แต่ยังสะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพระเครื่อง พิเชฐ สมบัติ (2561: 150) กล่าวว่าพระเครื่องไม่เพียงเป็นวัตถุทางศาสนา แต่ยังเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันในวัฒนธรรมไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษาเกี่ยวกับพระเครื่องจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจประวัติศาสตร์และการปฏิบัติธรรมของชาวไทยในมิติต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นใหม่กับพระเครื่องนั้นเป็นอีกประเด็นสำคัญ ทวีชัย นิลสุวรรณ (2563: 45) ชี้ว่าคนรุ่นใหม่มองพระเครื่อง

แตกต่างจากคนรุ่นก่อน โดยให้ความสำคัญกับศิลปะและดีไซน์มากกว่าพลังทางไสยศาสตร์ คนรุ่นใหม่นิยมเลือกพระเครื่องที่มีดีไซน์ที่สวยงามและมีความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจในศิลปะและวัฒนธรรมที่ผสมผสานความเป็นสากลเข้ามา การเปลี่ยนแปลงนี้แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงศิลปะและพุทธศาสนาเข้าด้วยกันผ่านการเลือกสรรวัตถุมงคลในแง่ของ การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนนั้น ชูติพนธ์ วรอำไพ (2564: 78) ได้กล่าวว่า พระเครื่องสามารถเชื่อมโยงผู้คนในชุมชนเดียวกันที่มีความสนใจร่วมกัน การรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมที่แข็งแกร่ง เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียอย่างเฟซบุ๊กและอินสตาแกรมได้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์นี้ และยังช่วยขยายขอบเขตของการสื่อสารเกี่ยวกับพระเครื่องในวงกว้าง

กล่าวโดยสรุป พระเครื่องไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่วัตถุมงคลสำหรับการบูชาเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่มีมุมมองเห็นพระเครื่องเป็นทั้งสัญลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์และศาสนา นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในกลุ่มชุมชนเกี่ยวกับพระเครื่อง ยังช่วยส่งเสริมความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสร้างความภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง พระเครื่องจึงเป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับมรดกทางวัฒนธรรมและศาสนา การสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลในยุคปัจจุบันยังช่วยขยายบทบาทของพระเครื่องให้กว้างขึ้น สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ทั้งในแง่ของการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับชุมชน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดมายาวนาน

แนวทางอนุรักษ์คุณค่าทางจิตวิญญาณของพระเครื่อง

ในสังคมไทย พระเครื่องถือเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญต่อการแสดงออกถึงความเชื่อทางศาสนาและจิตวิญญาณ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในยุคปัจจุบันส่งผลให้พระเครื่องถูกใช้ในหลายบริบท จนบางครั้งทำให้ขาดความหมายและคุณค่าทางจิตวิญญาณที่แท้จริง การรักษาคุณค่าและความหมายของ

พระเครื่องจึงจำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจที่ถูกต้องในบริบทของการปฏิบัติธรรมตามหลักพุทธศาสนา ดังนี้

1) การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในบริบทของการปฏิบัติธรรม: เพื่อรักษาคุณค่าทางจิตวิญญาณของพระเครื่อง ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระเครื่องและการปฏิบัติธรรม โดยการจัดอบรมหรือสัมมนาที่มีพระสงฆ์และผู้รู้มาบรรยายเกี่ยวกับพระเครื่องและคุณค่าในพระพุทธศาสนาจะช่วยให้ประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของพระเครื่องในแง่ของการปฏิบัติธรรม (เสถียร วงศ์ภา, 2563: 45)

2) การสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา: การจัดกิจกรรมทางศาสนา เช่น งานบูชาพระเครื่อง การทำบุญ หรือพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับพระเครื่อง จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้คนได้เข้าใจถึงความสำคัญของพระเครื่องในแง่ของศรัทธาและการปฏิบัติธรรม การสร้างกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในชุมชนและพระเครื่อง (วิทยา สินธุ์ปรณี, 2562: 60)

3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่ความรู้: การใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องและคุณค่าทางจิตวิญญาณ การสร้างเนื้อหาที่มีคุณภาพในรูปแบบของบทความ วิดีโอ หรือพอดแคสต์ที่เกี่ยวข้องกับพระเครื่อง จะช่วยให้คนรุ่นใหม่เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการและมีคุณภาพได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับพระเครื่องจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ในชุมชน (Wong, 2019: 150)

4) การสนับสนุนการวิจัยและการศึกษา: การสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับพระเครื่องและความสัมพันธ์กับศาสนาพุทธ จะช่วยสร้างความรู้ที่มีคุณภาพและเพิ่มความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณค่าและความหมายของพระเครื่อง การมีเอกสารวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับพระเครื่องจะทำให้สังคมได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นใหม่ (เสถียร วงศ์ภา, 2563: 85)

บทบาทของพระเครื่องในวัฒนธรรมไทยและการปรับตัวของพระเครื่องในบริบทสังคมร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านจิตวิญญาณ เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการใช้และการบูชาพระเครื่อง สำหรับการปรับตัวในบริบทสังคมร่วมสมัย ได้แก่การใช้เทคโนโลยี กล่าวคือพระเครื่องได้ถูกนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดีย และเว็บไซต์การประมูลออนไลน์ ทำให้การเข้าถึงพระเครื่องและความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องสะดวกยิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยีช่วยให้ผู้คนสามารถเรียนรู้และแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับพระเครื่องได้อย่างรวดเร็ว พระเครื่องมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจในพระเครื่อง ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัดและพิธีกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับพระเครื่อง การเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งพระเครื่องได้รับการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมร่วมสมัย เช่น การออกแบบพระเครื่องที่ตอบโจทย์ความต้องการของคนรุ่นใหม่และการจัดกิจกรรมทางศาสนาที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าเดิม และการสร้างความรู้และการศึกษา การจัดสัมมนาและกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้คนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบูชาพระเครื่องและความหมายทางจิตวิญญาณที่แท้จริง และการส่งเสริมความเชื่อทางจิตวิญญาณ ซึ่งพระเครื่องยังคงทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คน โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีความไม่แน่นอนและความเครียด

ตารางที่ 1 สรุปการปรับตัวในบริบทสังคมร่วมสมัย

ด้านการปรับตัว	รายละเอียด
การใช้เทคโนโลยี	การเผยแพร่ข้อมูลผ่านโซเชียลมีเดียและเว็บไซต์การประมูลออนไลน์ ทำให้เข้าถึงพระเครื่องได้ง่ายขึ้น
การขยายตลาด	การเติบโตของตลาดพระเครื่องที่มีความสนใจจากคนรุ่นใหม่ ส่งผลต่อการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัด
การเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมร่วมสมัย	การออกแบบพระเครื่องที่ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่และการจัดกิจกรรมทางศาสนาอย่างเข้าถึงง่าย

ด้านการปรับตัว	รายละเอียด
การสร้างความรู้และการศึกษา	การจัดสัมมนาและกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับพระเครื่องและการบูชา
การส่งเสริมความเชื่อทางจิตวิญญาณ	พระเครื่องยังคงเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการยึดเหนี่ยวจิตใจในช่วงเวลาที่มีความไม่แน่นอน

การปรับตัวของพระเครื่องในบริบทสังคมร่วมสมัยด้านวัฒนธรรม

พระเครื่องในบริบทสังคมร่วมสมัยได้แสดงถึงการปรับตัวทั้งในเชิงความเชื่อ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยในด้านความเชื่อ พระเครื่องยังคงทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณ แต่มีการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นวัตถุเพื่อการปฏิบัติธรรม ไปสู่การเป็นสิ่งแทนศรัทธาที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางศาสนาในระดับปัจเจก ความเชื่อมโยงกับธรรมะยังคงมีอยู่ในแง่ของการเป็นเครื่องมือช่วยเตือนสติ แต่ในบางกรณี การเน้นเรื่องอภิปิหารียได้เบี่ยงเบนจากหลักคำสอนดั้งเดิม

ดังนั้น การปรับตัวของพระเครื่องในมิติด้านวัฒนธรรม จะเห็นได้จากการที่พระเครื่องในบริบทของวัฒนธรรมไทย ซึ่งถือเป็นเครื่องหมายสำคัญที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ไทย ประวัติศาสตร์ และประเพณีที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน ในอดีต พระเครื่องมีบทบาทเป็นสัญลักษณ์แห่งศรัทธาและความเคารพในพระพุทธศาสนา โดยสะท้อนถึงความเชื่อและวิถีชีวิตของคนไทยในยุคที่ศาสนามีอิทธิพลสูงสุดต่อการดำเนินชีวิต อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีในยุคสมัยใหม่ได้ส่งผลให้พระเครื่องต้องปรับตัวเพื่อคงบทบาทและความสำคัญในบริบทสังคมร่วมสมัย ในแง่ด้านวัฒนธรรม พระเครื่องไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงในขอบเขตของศาสนวัตถุ ศาสนสถานหรือชุมชนศาสนาอีกต่อไป แต่ยังขยายสู่โลกออนไลน์และวัฒนธรรมสมัยใหม่อย่างแพร่หลาย การเผยแพร่พระเครื่องผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ และแพลตฟอร์มการซื้อขายออนไลน์ ทำให้พระเครื่องเข้าถึงกลุ่มผู้สนใจที่หลากหลาย ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

นอกจากนี้ การสร้างพระเครื่องในยุคปัจจุบันยังสะท้อนถึงการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในรสนิยมของคนรุ่นใหม่ การออกแบบพระเครื่องมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งในด้านรูปทรง ขนาด และวัสดุที่ใช้ เช่น การใช้โลหะผสมที่หรูหรา หรือวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน การปรับตัวดังกล่าวยังครอบคลุมถึงการออกแบบพระเครื่องให้เข้ากับสัญลักษณ์หรือบุคคลที่เป็นที่นิยมในสังคมปัจจุบัน เช่น พระเครื่องที่สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ หรือเพื่อระลึกถึงบุคคลสำคัญในวงการศาสนาและสังคม

อย่างไรก็ตาม การปรับตัวนี้ยังคงรักษาแก่นแท้ของพระเครื่องในฐานะตัวแทนของพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย พระเครื่องในยุคดิจิทัลยังคงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ช่วยสืบทอดความเชื่อและความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกันยังเป็นเครื่องมือที่เสริมสร้างการเชื่อมโยงระหว่างประเพณีดั้งเดิมและวัฒนธรรมร่วมสมัย การปรับตัวของพระเครื่องในด้านวัฒนธรรมจึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการประยุกต์ใช้ความเชื่อดั้งเดิมให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ โดยไม่สูญเสียคุณค่าทางจิตวิญญาณและความสำคัญทางวัฒนธรรมของชาติ

การสรุปผลและอภิปรายผล

บทความ “พระเครื่องกับวัฒนธรรมไทย: การปรับตัวในบริบทสังคมร่วมสมัย” นำเสนอการเปลี่ยนแปลงของบทบาทและความหมายของพระเครื่องในสังคมไทยที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ความเจริญทางเทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ทำให้พระเครื่องไม่ได้เป็นเพียงวัตถุที่มีความหมายทางจิตวิญญาณ แต่ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของตลาดและสินค้าทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของพระเครื่องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา และอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย

ด้านองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากบทความนี้ ผู้เขียนสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1) **มิติการปรับตัวทางวัฒนธรรม** พระเครื่องมีความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่สังคมร่วมสมัย โดยใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ สร้างความรู้ความเข้าใจในวงกว้าง

และเปิดโอกาสให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมนี้ 2) **การเปลี่ยนแปลงในเชิงเศรษฐกิจ** การซื้อขายพระเครื่องผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้แสดงให้เห็นว่าพระเครื่องไม่ได้เป็นเพียงสัญลักษณ์ทางศาสนา แต่ยังมีบทบาทในฐานะสินค้าเชิงพาณิชย์ที่สามารถสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน และ 3) **ผลกระทบต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา** บางมุมมองระบุว่าพระเครื่องอาจนำไปสู่การเบี่ยงเบนจากหลักธรรม เช่น การส่งเสริมความโลภหรือการเข้าใจผิดในเรื่องอำนาจของวัตถุมงคล ผู้เขียนเห็นด้วยกับนักวิชาการ เช่น สุรินทร์ เจริญชัย ที่มองว่าพระเครื่องเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมจิตวิญญาณ แต่ขณะเดียวกัน ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับแนวคิดที่มองว่าพระเครื่องในยุคปัจจุบันสูญเสียคุณค่าทางศาสนาไปทั้งหมด เพราะการเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมร่วมสมัยสามารถตีความได้ว่าเป็นการพัฒนารูปแบบการเข้าถึงศาสนาและวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัย อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ควรมีการควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิด เช่น การยกย่องวัตถุมงคลจนเกินกว่าหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นการเผยแพร่วัฒนธรรมพระเครื่องในกลุ่มคนรุ่นใหม่ การให้ความรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลควรเน้นสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทของพระเครื่องในเชิงจิตวิญญาณมากกว่าการมุ่งเน้นเชิงพาณิชย์เท่านั้น โดยเฉพาะการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างพระเครื่องกับการปฏิบัติธรรม ในส่วนของการส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผู้เขียนเห็นว่า พระเครื่องยังคงมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์และความเชื่อของชาวไทย โดยเฉพาะในบริบทที่ผู้คนมองหาความมั่นคงทางจิตใจในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สำหรับประเด็นที่ไม่เห็นด้วย ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับมุมมองที่ระบุว่าพระเครื่องในยุคดิจิทัลเป็นการบิดเบือนหลักธรรมอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมสามารถเป็นโอกาสในการฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้าใจในพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ หากดำเนินการอย่างเหมาะสม ดังนั้นพระเครื่องในบริบทสังคมร่วมสมัยจึงสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยที่พยายามผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมและความทันสมัย การสรุปบทความนี้ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพในการปรับตัวและบทบาทที่หลากหลายของพระเครื่องที่ยังคงมีความสำคัญทั้งในเชิงจิตวิญญาณ เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรรณิการ์, จ. 2564. **พระเครื่อง: ศึกษาแนวทางการบูรณาการพระเครื่องในสังคมไทย.**

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คำปา, พ. 2563. **พุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย: การวิจัยและการศึกษาผลกระทบ.**

กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพุทธศาสนา.

ชุดิพนธ์ วรอำไพ. 2564. **พระเครื่องในสังคมไทย: บทบาทและความหมาย.** เชียงใหม่:

สำนักงานจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.

พงศ์พันธุ์ รัตนกุล. 2563. **ศรัทธาและความเชื่อในพระเครื่อง: พลังทางจิตวิญญาณใน**

ชีวิตประจำวัน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิเชฐ สมบัติ. 2561. **การสร้างอัตลักษณ์และความศรัทธาในพระเครื่อง.** กรุงเทพฯ:

จิตวิญญาณไทย.

ภาณุวัฒน์ ศรีโสภณ. 2564. **การพัฒนาตลาดพระเครื่องในยุคดิจิทัล.** เชียงใหม่:

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมชาย วรสิทธิชัย. 2562. **พระเครื่องในบริบททางสังคมและจิตวิญญาณยุคใหม่.**

กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

สุรินทร์ เจริญชัย. 2555. **พระเครื่อง: ความเชื่อและอิทธิพลทางจิตวิทยาในสังคมไทย.**

กรุงเทพฯ: ศาสนธรรม.

เสถียร วงศ์ภา. 2563. **การบูชาพระเครื่อง: การศึกษาความเชื่อทางจิตวิญญาณใน**

สังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โสภณ ธรรมกุล. 2563. **พระเครื่องกับความหมายที่แท้จริง.** เชียงใหม่: วิถีพุทธ.

เสาวลักษณ์ สาโรจน์. 2562. **บทบาทพระเครื่องในยุคดิจิทัล.** กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2562. **รายงานสถานการณ์พระเครื่องในสังคมไทย.**

กรุงเทพฯ: สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

วิชัย รัตนชัย. 2562. **การใช้พระเครื่องในพุทธศาสนาและผลกระทบต่อความเข้าใจทางศาสนา**. กรุงเทพฯ: มหาธรรม.

วิชัย รัตนชัย. 2562. **พุทธศาสนากับวัตถุมงคล**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิทยา สินธุปรกรณ์. 2562. **พระเครื่องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีชัย นิลสุวรรณ. 2563. **พระเครื่องกับคนรุ่นใหม่**. นครปฐม: ศิลปะวัฒนธรรม.

อรชร, ส. 2565. **พระเครื่องในยุคสมัยใหม่: ความเชื่อและอัตลักษณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาษาอังกฤษ

Pattenden, Jonathan A. 2021. **Digital Markets and the Globalization of Thai Amulets**. Oxford: Oxford University Press.

Smith, J. 2020. **Amulets and Their Role in Modern Thai Society**. Journal of Southeast Asian Studies, 51(3), 350-365.

Swearer, Donald K. 2022. **The Role of Amulets in Thai Buddhist Practice**. Chiang Mai: Silkworm Books.

Wong, R. 2019. **Buddhist Amulets in Modern Society: A Study of Beliefs and Practices**. New York: Routledge.